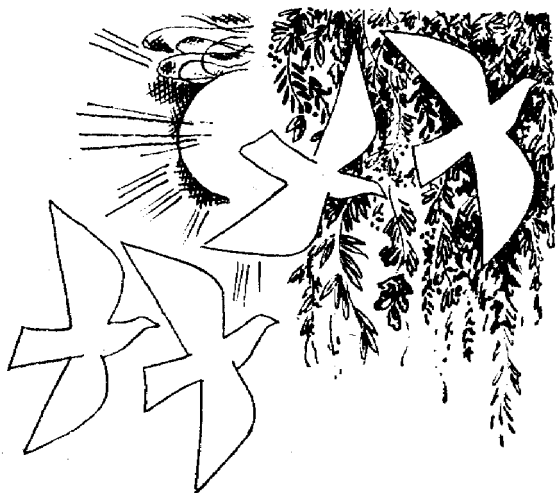

**МУҲАММАДЖОН
РАҲМОНОВ**

МУВОЗАНАТ

ШЕЪРЛАР

Ўзбекистон ЛКСМ
Марказий Комитети
«ЕШ ГВАРДИЯ» нашриёти

Тошкент — 1976

Ўз
Р 33

Раҳмонов Муҳаммаджон.
Мувозанат. Шеърлар. Т., «Ёш
гвардия», 1976.
32 б.

Раҳманов Муҳаммаджон. Равновесие.
Ўз2

Азиз шеърхон!
Қўлингиздаги китобча ёш шоир Муҳаммад-
жон Раҳмоновнинг илк ижод намуналаридан
тузилган.

Муҳаммаджон ўз шеърларида кўпроқ замона-
вий мавзуларни қаламга олади, давримиз кишила-
рининг фикр-ўйларини ўзига хос оҳангда куйлаш-
га интилади.

Зотан ёш шонрга унинг юрак зарблари шундай
дейди:

Тунлар юрагимнинг зарбин тингладим,
Тингладим ва охир уни англадим:
Гарчи берилса-да у бизга танҳо,
Танҳо ўзимизга эмасдир аммо!

© «ЁШ ГВАРДИЯ», 1976

ТУНГИ ЭНАГАЛАР

Ейгиш осон эмас уйқусизликни,
Минггача санар ким, ким дори ютар...
Кўз ўнгимдан менинг бундай пайт
Олис болалигим бирма-бир ўтар.

Мен сени эслайман, детдомим, сизни —
Тунги энагалар—мунис холалар.
Тинглайман меҳрибон овозингизни:
— Уйқунгиз хотиржам бўлсин, болалар!

Қадам товушингиз тинглайман секин,
Даҳлизда юрибсиз, ана, ярим кеч:
Устимиз очилиб қолмабдимикин,
Совиб қолмабдим хонамизда печ?

Қўрдик кўплардан биз эъзоз ва қадр,
Тарбия берди ким, ким—илм-урфон.
Лекин инсонпарвар юртим, негадир,
Сизнинг сиймонгизда бўлди намоён.

Ҳис этдим инсоний эзгулик кучин,
Олди мени ҳам у оташ бағрига.
Еш дўстим, ухламай ётибсан нечуи,
Сен ҳам ташнамисан она меҳрига?

Уйлатиб қўйдими эртанинг гами,
Режа тузмоқдасан, балки, тадбиркор.
Бўлди, кўзингни юм, эшитяпсанми,
Кимдир коридорда юрибди бедор.

Бу — Ватан, тунларинг сокин бұлсин деб,
То саҳар жилмагай сағир бошингда.
Бу кеч ҳам у тунги энага бўлиб,
Айланиб-ўргилиб чиқар қошингда.

У борки, ўксимай ўсарсан тайин,
Йўламас қалбингга алам, ноалар.
Қулоқ сол, шивирлар, ана, у майин:
— Уйқунгиз хотиржам бўлсин, болалар!

Онам Иқбол Шербобоева хотирасига

Ҳаётнинг паст-баландин кўриб,
Дийдаларим қотган эди тош.
Лекин бугун бошингда туриб,
Қуйилмоқда кўзларимдан ёш.

Номинг Иқбол эди-ку, она,
Нега иқбол боқмади кулиб?
Қирқ ёшингда тўлди паймонанг,
Сариқ гулдек қолдинг-ку, сўлиб.

Ич-ичига чўккан кўзингни
Васса шифтга тикканча у кун,
Шивирладинг сўнгги сўзингни:
— Болагинам, етимлик қурсин...

Энди сизни ким ювиб-тарар,
Бошингизни силар қайси қўл?
Болаларим, борингиз шаҳар,
Шаҳар боринг, шудир тўғри йўл...

Сағирхона эшиги фақат
Сизлар учун очиқдир доим.
Еганингиз бўлар беминнат,
Завол билмай ўсинг, илойим...

Эй, сен менинг меҳрибон онам,
Эй, кўнглимнинг умид, матлаби,
Содда эдинг, доно эдинг ҳам,
Шарқнинг ҳамма аёли каби!

Бу жумбоқли оламнинг сенга
Кўп томони бўлган қоронғи.
Доим турган лекин эсингда
Шу Ватанинг оқил йўриғи!

Кунимизга у қолди яраб,
Ишончларинг оқланди, она:
Айтганингдек — суюб, эркалаб,
Катта қилди ўзи замона.

Ҳаётнинг паст-баландини кўриб,
Дийдаларим қотган эди тош.
Лекин бугун бошингда туриб,
Қуйилмоқда кўзларимдан ёш.

Сен баҳона кўксимни ҳаво,
Кўзларимни тўлатибди нур.
Шу толейим учун аввало —
Жафокашим, сенга ташаккур!

Уятдаман, удда қилмадим —
Ҳеч нарсани, она, у маҳал.
Энди ўша ўгиллик қарзим
Ватанимдан узсам, лоақал...

Олис тунлар юммайсан кўзинг,
Қийнар виждон оғриқ сингари:
Она, бу қарз ортаркан ўзинг —
Ва оламни таниган сари!

Қониқмайсан ўз ишларингдан,
Неки, қилдинг туюлар майда.
Титраб-қақшаб қоғозга шундан —
Ташланаман қайта ва қайта...

Ғур эдим мен бир пайт, соддадил,
Утирмасман, йўқ, энди аяб:
Ҳақиқатни айтаман дадил —
Нопокларнинг кўзига қараб.

Куюнчаклик кони зарар, деб,
Ваъз ўқир гоҳ «ҳомий» лар секин...
Эшитаман мутлоқ бош эғиб,
Билганимдан қолмайман лекин!

Эзгу ният дилга ёр экан,
Увол кетмас бу жон, бу таним.
Сенинг рози нигоҳинг билан
Боқар бир кун менга Ватаним!..

Тонготар тўлғонар туннинг кўксиди,
Тўлғонар онанг ҳам, жисмида титроқ...
Эҳ, мана, туғилдинг... шу ер юзига —
Ташрифинг муборак бўлсин, чақалоқ!

Ёғар туғруқхона деразасидан
Юмуқ кўзларингга қуёшнинг нури.
Вой-бў, қулоғингга ёқмади дейман,
Бу нотинч оламнинг ғала-ғовури.

Йиглаб юбординг-ку, чинқириб, мана,
Жажжи қўлчаларинг тугилган муштга.
Гўдагим, дунёга, қўй қилма таъна,
Урганма ҳалитдан мушт ўқталишга!

Бу олам шундай ҳам юрар ўксиниб,
Бахтини топмасдан сўнгсиз хилқатда.
Биз уни севайлик, унинг кўксини —
Тозалайлик тезроқ турфа иллатдан.

Бир кун улғаярсан, урарсан ханда,
Кўкларга боқарсан келганда баҳор
Ва англаб оларсан кутилмаганда,
Ҳаётда қанчалик шодлик, севинч бор.

Улғайиб борарсан пояма-поя,
Тушуниб етарсан бир куни ўзинг:
Ёруғ ўйларингга ташловчи соя
Ёвуз ниятлар ҳам йўқ эмас, қўзим!

Ожиз қолса агар қайда ҳақиқат,
Ҳақ қолиб, ноҳақлик қилса тантана,
Ўшанда, гўдагим, ўшанда фақат,
Юрагинг ҳовучлаб қолмагин яна...

Бир қўрқув, ваҳима руҳингни босса,
Сени шу хотира келтирсин ҳушга:
Бир тонг тугилгансан, виждондек тоза,
Жажжи қўлчаларинг тугилган муштга!..

4-ВЗВОД

(Т у р к у м)

Старший лейтенант Рикова

Ухшатмаса учратмас...
Халқнинг бу содда ---
Нақли тўқилганми бизга атайлаб,
Ингилибмиз, қаранг, битта взводда
Гала хаёлараст, гала нозик таъб.

Танбеҳ берардингиз: «Бўлмаг паришон,
Тўхтатиб бўлмайдн ёвни шеър билан.
Душманга ўзингиз бўласиз нишон,
Яксон қилмасангиз уни ер билан»

Маълум эди бизга бу жўн ҳақиқат,
Аммо ишонганмиз астойдил бизлар ---
Ерда борлигига меҳр-оқибат,
Ерда борлигига устивор ҳислар!

Билардик, йўлдошлар айланган осмон,
Макондир хокисор юлдузларга ҳам.
Тургандек ҳаёт ва ўлим ёнма-ён,
Тўпларнинг пойида уйғонар кўклам!

Ҳарбий машқ майдони эсингиздадир,
Доим кейин чопар яхши от, дерлар.
«Ҳужум»га ташланган қанчалар дадил,
Ўзингиз айтади у «лапашанг» эрлар!

Жам бўлганда у кун тепада қисм,
Жангнинг натижасини эшитмоқ учун —
Бир-бир тизилишди улар сафга жим,
Оёққа тўплашиб энг сўнгги кучин.

Елкада оқарган терларнинг шўри,
Бир илинж бор эди ҳорғин танларда:
Биз эдик ўша кун рота гурури,
Биз томонда эди катта ғалаба!

Сизда ҳам қолмаган эди ҳеч гумон:
Келса гар ростакам сиповининг вақти,
Шулар келтирарлар умрга имон,
Қалбда эъзозлаган туйғулар ҳаққи!

Хуш кўрар ҳарбий ҳам, ҳа, одилликни,
Сиз—ўғлин кечирган отадай оғир...
Гуноҳ бўлар эди бу фидоликни,
Беқадр, сийловсиз қолдирмоқ, ахир!

Билмам, овозингиз нега титради,
Қолмадими, дейман сизда ихтиёр:
— Бўлса агар кимнинг қандай наряди,
Ҳамма-ҳаммасини қиламан бекор...

На ортига чекшар
Ва на яқин келади.
Тонгга қадар бир шарна
Сарҳад бўйлаб елади.

Минг хил қисфада у
Гавдаланар, жонланар.
Ёмғир бўлиб ёғар, гоҳ —
Бўрон бўлиб зорланар.

Аму оша талпинган
Қушларга қўшилар гоҳ,
Прожектор нурларин
Ўнқар уни ерга, оҳ...

Белигача сув кечиб,
Қамиш бўлиб қотар тек.
Гоҳ тошларга урар бош,
Недандир пушаймондек.

Йироқларни кўрай деб,
Бўлар гоҳ бўйчан дарахт.

Бўрон зарбидан лекин
Қулайди ёрга карахт.

Сарҳад бўлса кўп ҳушёр,
Затвор шақирлар шитоб:
— Ҳой, тўхта, келмоқда
ким? —
Тун аро янграр хитоб.

Соқчи, иним! Ҳар лаҳза
Шай бўлсанг ҳам зарбага,
Ўтинаман бу кеч сен
Халал берма шарпага.

Боқмиш унга ҳаётда
Насиб қилмаган толе:
Силаётир юзларин
Она юртнинг шамоли!

Билсанг, унинг қисмати
Тузатилмас хатодир:
Жосус эмас, руҳдир у,
Шўрлик ватангадодир!

Ж А В О Б

Бўларми бўйин товлаб,
Аскарликнинг «қонуни»:
Беш чертки эвазига
Хат олдим жума куни!
Шубҳа тўла тушингни
Қилибсан унда баён;
Қўринганмиш кўзингга
Хиёнатнинг белгиси:
Остонада турармиш
Шундоққина ёнма-ён
Солдат этиги билан
Бир жуфт аёл туфлиси!

Мунисгинам, юрагинг
Уртандими фироқда,
Бу имонсиз гумонлар
Олдими-а, тинчингни?
Осон эмас менга ҳам,
Билсанг, сендан йироқда,
Тошбағир юлдузларга
Сўйлайман соғинчимни!

Автомат найзасига
Мен тўлин ойни илиб,
Туннинг бедор руҳидек
Ўз постимда юраман.
Диққатимни бўлишга
Ҳаққим йўқлигин билиб,

Не учундир, бари бир,
Бу кеч хаёл сураман.

Қўп нарсага Ватанни —
Ўхшатдилар, дафъатан —
Ҳар ким уни ўзича
Қашф қилиб олади.
Интизор солдат учун
Майли билсинлар,
Ватан —

Бугунча йироқларда
Қолиб кетган ёрлари!

Шовиллаган ўрмонлар,
Пахтазор, далам учун —
Жангга кираман, ишон,
Ҳайиқмасдан ўлимдан.
Ўзингсан номус, шараф,
Ўзингсан Ватан бугун.
Сенга хиёнат қилиш
Келмас менинг қўлимдан!

Эрта-индин ёнингга
Боражакман соғ-омон.
Айрилиқда туғилган
Садоқатнинг белгиси —
Бир-бирига ярашиб
Турар у кун ёнма-ён
Солдат этиги билан
Бир жуфт аёл туфлиси!

Жудолик қўшиғига
 Ухшар ёмғир ёғиши.
 Шашқатор ёш тўкилган,
 Деразамнинг кўзига.
 Йўл тополмай ҳовлидан
 Чиқиб кетмоққа, қуюн —
 Афдар-тўнтар қилмоқда
 Не учраса йўлида.
 Ана, у ғазаб билан
 Бир дарахтга ёпишди.
 Қулади забардаст шох
 Айрисида айрилиб.
 Бир зарбани олдиндан
 Пайқаб мен ҳам
 титрайман.
 Қисматимда бўронлар,
 Қисматимда чақинлар.
 Аллақачон кеч тушган,
 Ёқолмайман чироқни.
 Не қиламан суратдан
 Нафрат билан тикилсанг!
 Бўлди, бўлди қийнама,
 Меҳрибоним эдинг-ку,
 Бу ваҳший ёлғизликдан
 Узинг қутқазгин мени.
 Дард бўлдинг, шифо
 ҳам бўл,
 Шошиб келгин қошимга.

Узинг кашталар тиккан
 Болишларинг бошимга —
 Харсанг тошдек
 ботмоқда.
 Таъбирини билмайман
 Тушларим ҳар кеч ёмон,
 Кўз юмилди дегунча
 Хитоб қилади биров,
 Севгида ҳам бор, дейди
 Мувозанат қонуни.

Ёстиқнинг бир томон
 Оға бошлар бераҳм.
 Қароргоҳим — заминдан
 Қулаб кетаман бирдан.
 Қимдандир нажот сўраб
 Уртанаман, бўзлайман.
 Қани шошил, тезроқ кел,
 Мувозанат истайман!
 Тушунсанг-чи, ҳеч кимга
 Ёлвормаганман ҳали
 Ожизларни кўрарга
 Кўзим йўқдир, биласан.
 Гуноҳкорлигим лекин —
 Узимга бўлди аён.
 Оёқларинг остига
 Осмон қадар гурурим,
 Қайт, гулим...

Х И Ё Н А Т

X. M. ga

Бу гал мени маъзур тутгайсиз,
Кечиринг мени, акам...
Ота ўлса, кўнгил сўрарлар,
Она ўлса, кўнгил сўрарлар,
Фарзанд ўлса, кўнгил сўрарлар,
Бемор бўлсанг, кўнгил сўрарлар,
Ёр хиёнат қилса-чи?..
Кечиринг мени, акам,
Тилим лолдир бир сўз демоққа,
Қўрқаман самимий бу ҳамдардлигим
Туюлмаса сизга масхара бўлиб.
...Шундай ҳам сиз турибсиз тўлиб:
Бир-бирига қўшилган умри жон
 бўлинса-ю,
Эл таниган кўп йиллик обрў-шон
 бўлинса-ю,
Умид билан қурилган хонадон
 бўлинса-ю,
Ҳаттоки ширин-шакар қиз-ўғлон
 бўлинса-ю,
Укинмай бўладими?!
Одам, ахир, чувалчанг эмас
Ва ёки калтакесак,
Тиклаб олса ўзин қайтадан - -
Жароҳатидан ўсиб.
Яхшиямки, она табиат
Солган кўнглимизга умид ва ишонч,

Ҳаётнинг бор мурдорлигига
Аччиқма-аччиқ яшаш журъатини этган ато.

Олишиб ўзингиз-ўзингиз билан
Бугун танҳоликда тўплайсиз сабот.
Бундай пайтда четдан бировнинг
Суқулмоғи малол келади.
Гарчи, дўстни кулфатда ёлғиз .
Ташлама дер халқнинг мақоли,
Қайғунгизни қайғум, деб билиб
Қолдираман мен сизни холи,
Кечиринг мени, акам...

Кўзларингни куйласам дейман,
Куйласам уларнинг осмондек тиниқ,
Осмон каби сўнгсизлигини.
Куйласам уларнинг Зухродек ёниқ,
Латофатда тенгсизлигини.
Кўзларингни куйласам дейман,
Мен юрсам йироқда парвойи палак
Йўлимга интизор назар ташлаган
Баҳор булутидек секин ёшланган
Кўзларингни куйласам дейман, —
Шериклик умрнинг бор ташвишларин
Узидан сездирмай пинҳон ўтказган.
Менга фақат қувончини тутқазган
Кўзларингни куйласам дейман.
Қайдан келди ўзи сенга бу сабот,
Ожизлигинг — қудратинг бўлса, наҳот?!
Қаҳрингни, заҳрингни сочмай юзимга,
Маъюсгина боқиб кўзимга,
Ҳар ишимни, ҳар қилмишимни
Виждонимга ҳавола қилиб
Лаънат ўқиттирган сўнг ўз-ўзимга —
Кўзларингни куйласам дейман!

Минг бир чиғриқдан ўтказар бизни,
Ҳаёт кўпини кўрган, о, биз бөламиз!..
Баъзида ҳовлиқиб, иродамизни
Инкор этганимиз билмай қоламиз.
Хўрладик ўткинчи истакларни деб,
Шеърят-нимфани баъзан бекорга.
Минди уни биров машина қилиб,
Гилам қилиб қоқди биров деворга.
Собит иродангга қилурман қуллуқ,
О, жафокаш муза, мангу тириксан.
Бизлар чекинсак ҳам, чекинмадинг, йўқ,
Сен ҳамон курашсан, фидойиликсан!
Кўриниб тургайдир сўзфурушларга
Буюк садоқатнинг тимсоли каби —
Достоевскийнинг озгин қўлларин,
Ота Некрасовнинг қон қочган лабини!

ҚИЗҒАНИШ

Қаршимга чиқ, қўрқма, табиат!

А. Фет.

Сафар юким тайёр, мен кетдим,
Зерикмагин, шаҳар, яхши қол.
Ул дийрга борарман етиб,
Тонг солганда бошига рўмол.

Ҳеч ким билмас йўл бор яширин,
Мен дарага тушарман ундан.
Қутлагандай эски ҳамдардин,
Наво бошлар какликлар шунда.

Таниб қолар соқчи ҳакка ҳам,
Зумда хабар етказди у:
— Аҳли ўрмон, бўлинг хотиржам,
Келаётган ўзимиздан-ку!

Наъматаклар — эшик оғаси,
Таъзим қилар нафасин ютиб.
Азим чинор-дара дарғаси,
Ўзи мени олади кутиб.

Сой қўлимга сув қуяр, ўрмон —
Зиёфатни қуюқ қилади:
Мен хуш кўрган таом-маймунжон —
Кафтларимни қорайтиради.

Тушиб келар тоғу тошлардан
Сув ичгали мен-ла оҳулар.

Оху эмас, бағри тошлардан
Қочиб юрган ҳадик, «оҳ» улар.

Билмас бунда жонзотлар ҳамон
Динамит не, нимадир милтиқ.
Дўстлигимга қилмасдан гумон.
Ушоғ олар қўлимдан балиқ.

Қош қораяр, тўплайман ўтин,
Зим-зиё тун порлаб кетади.
Гулханимдан сачраган учқун,
Юлдузларга бориб етади.

Юксаламан мен ҳам тиниққан,
Уйларим-ла самони чулғаб
Ва оламан шу лаҳзалардан,
Абадият туйғусин илғаб.

...Қайда, дерсиз у сўлим диёр,
Адоғига етмасдан шеърим.
Айтолмайман, йўқ, сизга зинҳор,
Бугунча бу—муқаддас сирим...

Маъзур тутинг худбинлигимни,
Сахий эдим аввал қанча ман.
...Тараққиёт, севаман сени,
Тараққиёт, сендан қўрқаман!

ХҲЖА НЕЪМАТ ДАРАСИ

Пойи — адр, бошида —
Чўққилар шажараси.
Чўкиб ётар ўртада
Хўжа Неъмат дараси.
Ўй сура у, чамалар,
Бўм-бўш хилқат ораси.
Жунбушга тушар ногоҳ
Хўжа Неъмат дараси.
Тоғу тошни титратар
Асов сойнинг наъраси:
Кенгликларга отилар
Хўжа Неъмат дараси.
Чинорлари кўк билан
Бўйлашмоқ овораси.
Булутларга чўзар қўл
Хўжа Неъмат дараси.
Чекиниб кетар осмон,
Бир кўрсатиб қорасин.
Қулаб тушар, ҳансирар,
Хўжа Неъмат дараси.
Ўз-ўзига қамалган,
Йўқдир чиқмоқ чораси.
...Менинг ночор дамларим —
Хўжа Неъмат дараси!

«МУНОЖОТ» НИ ТИНГЛАГАНДА

*Кеча келгумдир дебон ул сарви гулрў
келмади!*

А. Навоий.

Кутиб, кутавериб толди кўзлари,
Учди ҳаволарга оташ сўзлари,
Ҳирот йўлларида қолди излари,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!
Оғирлик қилмоқда унга шеър, қалам,
Оғирлик қилмоқда шуҳрат ҳам, тож ҳам.
Худомас шоир ҳам, ахир бир одам,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!
Нима бу — таманно, нозу фироқми,
Ё сабр плмидан пинҳон сўроқми,
Кеча деганингиз шунча йироқми,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!
Биламан, сиз келар йўллар қародур,
Биламан, сиз келар йиллар қародур,
Биламан, ишқи йўқ, диллар қародур,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!
Ёмон гап етдими ё сизга бирор,
Балки тошин отди нокасу беор.
Бекордир, бекордир, барчаси бекор,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!
Шоҳ у шеърятда, Ҳиротда — вазир
Ва лекин севгига бир умр асир.
Қутмоқда ўтса ҳам, мана, беш аср,
Бибим, қайлардасиз, бибижон, келинг!

Б И Н А Ф Ш А

Ҳаволарга сочилмоқда
Оромижон бир атир.
Бинафшалар очилмоқда,
Тупроқ ёриб қайдадир.
Очилмоқда титраб-титраб,
Рангпаргина, напармон.
Биз болалар уни излаб,
Боғ кезамиз андармон.
...Бинафшажон, қайдасан, айт,
Кўрсатақол юзингни.
Кўмгандирсан, балки, бу пайт,
Хору хасга ўзингни.
Ҳатлаб-ҳатлаб юргандирсан,
Ариқларни ёқалаб.
Хилватларда тургандирсан,
Кўзгинангни уқалаб.
Киргандирсан, балки секин,
Халал бермай тинчига, —
Баҳоргача ерга кўксин —
Босган тоқлар пинжига.
Ё биз билан бекинмачоқ —
Ўйнаяпсан тутдирмай.
Жўнар кимдир тоқати тоқ
Сени кутиб ўтирмай.
— Қиш заҳри бор ҳали ерда,
Ерда,— дер у хўрсиниб.—
Алданибмиз... ҳали эрта...
Эрта...— дер у хўрсиниб.
Дўстим, сўниб ҳавасларинг,
Чалинибсан «тумовга»:
Бинафшанинг нафаслари
Урилмоқда димоққа!

Жонсарақдир қалба ҳислар,
Яна илдам чопамиз:
— Кетаверсин умидсизлар,
Биз, бари бир, топамиз!

...Бинафшажон, ўтди баҳор,
Ўтди ёзлар, ўтди куз.
Келдим бир кун дунё билан
Шундай яқин, юзма-юз.
Ишонч менга сабот берди,
Сабоқ берди тўзимдан.
Юрагимга кураш кирди,
Қочди уйқу кўзимдан.
Бинафшажон, бугун яна
Туйғулар тирик, зийрак.
Чорлаяпсан бизни. ана,
Бўлиб ёруғ келажак.
Этигимда лойи қат-қат
Қишнинг шалтоқ йўлларин.
Кетмоқдаман сенга фақат
Узатганча қўлларим.
Кундан-кунга яқинроқсан,
Нафасларинг жонимда...
— Ҳали эрта...
Кимдир баъзан
Минғирлайди ёнимда.
Тўхтамаймиз аммо бизлар,
Яна олға чопамиз:
— Кетаверсин умидсизлар,
Биз, барибир топамиз!
Ҳаволарга сочилмоқда
Оромижон бир атир.
Бинафшалар очилмоқда
Тупроқ ёриб қайдадир...

Қ А Й Т И Ш

Эшитяпсизми,
Дупур-дупур садоларни эшитяпсизми,
Пойма-пой қадамлар, безовта қадамлар...
Одам қайтаяпти, одамлар!

Тўхтаг!

Керак эмас, ўйларин бузманг,
Йўл сўраманг, йўлини тўсманг.
Замон-замонлардан келар у балки,
Балки келмоқда у кечаги кундан,
Не бўлса ҳам одам қайтмоқда,
Қайтаяпти меҳнат, ижодда
Мушаги, асаби таранг тортилган
кунларга.

Дастурхонда нон ушатган чоғ
Қўли титрамаган шомларга,
Хотиржам тунларга,
Излаб-излаб тенгин топмаган
Беғубор биринчи муҳаббатига,
Беминнат, беназир жўраларига,
Она қишлоғига, азиз шаҳрига...
Хуллас, дўстлар, одам қайтмоқда,
Хулосалар бекатида тўхтаган одам!...

Қайтиш йўлин ҳавоси оғир, оҳ, кўп оғир.
Қаранг, қуюн бўлиб ёпишди унга
Нокасларнинг аянч тўдаси,
Қаранг, маломатлар ёғар бошидан
Ёмғир бўлиб, гоҳ қор, дўл бўлиб,

Қаранг, қувиб келар уни изма-из,
Ҳасаддан қорайиб кетган булутлар.
Қаранг, чақмоқлардан ёришди юзи,
Юзида ўзига, ўтмишига нафрат...
Тўхтатиб бўлмайди уни,
Қайтяпти.
Қайтган сари олға юряпти!...

МОНПАРНАС¹ РАССОМИ

Ишлагим келмайди...
Буюртмалар теграмда тоғ-тоғ.
Ишлагим келмайди...
Юкдан зўриққан ҳавозалар каби
Гавдамда титроқ.
Ишлагим келмайди...
Қўзимча, ана,
Мен чизган эълонни
Эскирган эълонни
Олишмоқда пештоқдан юлиб.
Алвон эмас, мана, ҳозир мен
Йўл устига тушарман қулаб!
Ишлагим келмайди...
Эълонлар—мавсумий,
Шиорлар—мавсумий,
Ҳамкасбим, ҳамдардим, мусаввир-косиб,
Биз ҳам... мавсумий!..
Хиёнатни аёл кечиради,
Санъат кечирмас!
Хонамга бостириб киради Дюрер,
Бостириб киради пирим—Рафаэль...
Ёлғиз нажотимсан, ёлғиз паноҳим,
О, унут илҳомим, қутқаз мени, кел!..
Қўшмазор бўлишсин чой пули билан,
Чизмайман, мижозлар ранжиса ранжир.
...Борми менга буюртмаларинг,
Юрагим, гапиргин, юрагим, гапир!..

¹ Парижнинг санъаткорлар тўпланадиган райони.

Д О В О Н Қ О Н У Н И

Қўйиб берсанг олар товондан,
Чиққанча йўқ қишининг чилласи.
...Қоқилди қоқ ярим довонда,
Машинамнинг қуриб силласи.

Қатнов тинган, шикаст — «бедаво»,
Ночор ўйга ботган эдим мен.
Пастда замин, бошимда само —
Аросатда қотган эдим мен.

Турар эди ҳолимдан кулиб,
Нақ бошимга эгилган қоя.
Қўринарди қор одам бўлиб,
Лип-лип этган ҳар шарпа, соя.

Овоз бермас тирик жон, эвоҳ,
Кетганида танимдан мадор.
Худди нажот бонгидай ногоҳ
Бурилишда «ингради» мотор.

Мен асабий силкирганман қўл
Машинанинг йўлини кесиб,
Илтижоли нигоҳимни, йўқ,
Ўтолмади бепарво босиб.

Келди шофёр ёнимга секин,
Сўрамади: не гап? Не учун?
Индамасдан тутқазди лекин,
Қўлимга у сим арқон учин.

...Довон орти — қароргоҳда сўнг
Тўпларканмиз иккимиз ҳам куч,
Боқар эдим унга ҳангу манг,
Мўъжизага келган каби дуч!
Майли қуруқ кетмасин қўли,
Хизмат қилди чинакамига.
...Кетар олди тутдим чой пули:
— Мана, олинг, қарзман камига!..
Лекин деди босиб у жаҳлин,
Эшитгандек, таҳқир сўз ёмон:
— Бажардим мен доvon қонунин,
Бизни шунга ўргатган доvon!
Омон бўлсак, учрашармиз кўп,
Қўл кўтарсам, тўхтангиз сиз ҳам.
Ортиқ тутманг, кетдим энди, хўп,
Диспетчерим — қаттиқ қўл одам...
Раҳмат сенга, биродар, қуллуқ,
Яхшилигинг унутолмайман.
Энди умрим йўлларидан, йўқ,
Мен хотиржам ўта олмайман.
Ҳозирданоқ турибман сезиб,
Довонлидир — силлиқмас бу йўл.
Ана, кимдир йўлимни кесиб,
Умид билан кўтармоқда қўл.
Гарчи мақсад манзилим йироқ,
Бўлмоғим шарт тезкор, қўшқанот.
Кечир мени, кечиргин бироқ,
Диспетчерим — қаттиқ қўл ҳаёт!
Ҳаялласам айблама сен
Ва юрмагин ҳайфсан ёзиб.
Илтижоли нигоҳларни мен
Ўтолмадим беларво босиб...

* * *

Тунлар юрагимнинг зарбин тингладим.
Тингладим ва охир уни англадим:
Гарчи берилса-да у бизга танҳо,
Танҳо ўзимизга эмасдир аммо!

МУНДАРИЖА

ТУНГИ ЭНГАЛАР	3
«ҲАЕТНИНГ ПАСТ-БАЛАНДИН КҮРИБ...»	5
«ТОНГОТАР ТУЛҒОНАР...»	8
4-ВЗВОД (ТУРКУМ)	10
СТАРШИЙ ЛЕЙТЕНАНТ РИКОВГА	10
«НА ОРТИГА ЧЕКИНАР...»	12
ЖАВОБ	13
ТАВБА	14
ХИЕНАТ	15
«КҮЗЛАРИНГНИ КУЙЛАСАМ ДЕЙМАН...»	17
«МИНГ БИР ЧИҒИРИҚДАН УТКАЗАР БИЗНИ...»	18
ҚИЗҒАНИШ	19
ХҲЖА НЕЪМАТ ДАРАСИ	21
«МУНОЖАТ»НИ ТИНГЛАГАНДА	22
БИНАФША	23
ҚАЙТИШ	25
МОНПАРНАС РАССОМИ	27
ДОВОН ҚОНУНИ	28
«ТУНЛАР ЮРАГИМНИНГ ЗАРБИН ТИНГЛАДИМ...»	30

МУХАММАДЖАН РАХМАНОВ

Р А В Н О В Е С И Е

(С т и х и)

Издательство «Ёш гвардия» Ташкент — 1976

Редактор **М. Мирзаев**
Рассом **Н. Пирогов**
Расмлар редактори **К. Алиев**
Техн. редактор **Л. Буркина**
Корректор **М. Юнусова.**

Р $\frac{70403-542}{356(06)-76}$ 82—76

Теришга берилди 24.VIII. 1976 й. Босишга рухсат этилди...
19/XI-1976 й. Формати 70x108¹/₃₂. Қоғоз № 1. Босма листи 1,0.
Шартли босма листи 1,4. Нашр листи 1,03. Тиражи 10 000.
Баҳоси 14т Заказ. 2942. Шартнома № 47-76. Р 09744

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети «Ёш гвардия» наш-
риёти. Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР министрлар Советининг нашриётлар,
полиграфия ва китоб савдоси ишлари бўйича Давлат
комитетининг № 3 босмаҳонасида босилди.

Хоразм кўчаси, 9.